

Samenvatting brochure Differentiatie KCHB

In de multimediale brochures van het Kenniscentrum Hoogbegaafdheid belichten we telkens een ander thema. Dit keer: Differentiatie KCHB.

In deze brochure richten we ons op cognitief sterke leerlingen, wat niet (per se) hetzelfde is als leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. We beschrijven hier interventies die leerkrachten kunnen inzetten om het onderwijs aan een bredere groep leerlingen te optimaliseren.

Waarom differentiëren voor cognitief sterke leerlingen?

Scholen hebben de wettelijke plicht om het onderwijs zodanig in te richten dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Veel scholen gebruiken specifieke methodes om de methodedoelen te bereiken. Sommige leerlingen hebben echter meer of minder uitleg of tijd nodig, of andere doelen, of een aangepaste instructie. Dat vraagt om aanpassingen in het lesgeven ofwel differentiëren. Differentiëren begint met een visie. Leg vast waarom je differentieert en hoe je dat doet. Dat zorgt voor samenhang in de school en vergemakkelijkt het werk van de leerkrachten. We onderscheiden twee vormen: convergente en divergente differentiatie.

- **Convergent differentiëren**

Bij convergent differentiëren is het doel dat alle leerlingen dezelfde (minimum)doelen behalen. De lat ligt voor iedereen even hoog. Bij leerlingen die moeite hebben met de stof wordt vaak het directe-instructiemodel (DI-model) ingezet. Dit werkt niet (altijd) bij cognitief sterke leerlingen met hun creativiteit en explorerend vermogen. Voor hen is het van belang divergent te differentiëren.

- **Divergent differentiëren**

Bij divergente differentiatie worden andersoortige doelen geformuleerd voor de groep leerlingen die meer aankan. Zo ontstaan er optimale ontwikkelingskansen voor alle leerlingen in de groep.

Curriculum

Om te komen tot een samenhangend curriculum kun je gebruikmaken van het curriculaire spinnenweb van Van den Akker: een kern en negen draden die verwijzen naar tien onderdelen van het curriculum. Leraren lopen vanuit het spinnenweb alle kernvragen langs zodat ze weten waarmee ze rekening moeten houden en ze hun lessen goed kunnen voorbereiden. Onderstaand halen we de belangrijkste aspecten aan.

- **Doelen, inhouden en leeractiviteiten**
Leg vast wat de leerlingen in de voorgaande periode hebben geleerd en beschrijf de zone van naastgelegen ontwikkeling. Bepaal vervolgens de doelen, inhouden en leeractiviteiten. Durf leerstof te schrappen; dat schept ruimte voor aanvullende leerinhouden, bij voorkeur gebaseerd concrete leer- en verrijksdoelen die de leerlingen zelf ook waarderen.
- **Leg vast hoe je toetst**
Leerlingen kunnen op verschillende manieren laten zien wat ze geleerd hebben, bijvoorbeeld met een toets of een presentatie. Stel de succescriteria op in overleg met de leerlingen. Je kunt ze eventueel splitsen in vakinhoudelijke criteria en criteria gericht op het eindproduct.
- **Bronnen, materialen en groeperingsvorm**
Blijft de bestaande methode de basis van je les, of haal je er andere bronnen en materialen bij? Als je gevarieerde bronnen gebruikt, zullen de leerlingen de leerstofinhoud beter begrijpen en meer waarderen en worden de lessen interessanter.
- **Rol leraar**
Cognitief sterke leerlingen vragen niet zo gauw om hulp en lopen vervolgens soms vast. Maak de leerlingen duidelijk dat het normaal is dat ze de lesstof moeilijk vinden en dat het logisch is dat ze vragen hebben. Alle leerlingen houden van een aardige leraar met gevoel voor humor. Begaafde leerlingen vinden het bovendien belangrijk dat de leraar hen begrijpt en naar hen luistert, dat hij competent is en hen ondersteunt.

Differentiatie op hoger niveau

Differentiëren is niet zo makkelijk. Het vraagt van de leraar een aantal belangrijke vaardigheden:

- Goed kunnen inschatten wat de beginsituatie van de groep is en waar aanpassingen nodig zijn.
- Goede pedagogisch-didactische vaardigheden – Hoe maak je als leerkracht het uitdagend voor alle verschillende leerlingen?
- Klassenmanagementvaardigheden – Hoe zorg je ervoor dat alle leerlingen betrokken zijn en zinvol bezig zijn?

Zelfs ervaren leraren vinden differentiëren soms lastig. Differentiëren noemen we daarom ook wel een hogere-orde-leraarvaardigheid. Er is een nuttig hulpmiddel voor: ADAPT (Assessing Differentiation in All Phases of Teaching). De volgende vijf principes zijn leidend:

- Werk doelgericht
- Monitor voortdurend
- Daag uit
- Stem instructie(s) en verwerking af
- Stimuleer zelfregulatie

Wil je meer weten over dit onderwerp?

Lees dan onze multimediale brochure over dit onderwerp:

<https://www.flipsnack.com/C5987AEEFB5/brochure-differentiatie/full-view.html>

